

El Projecte 'Biblioteca Multimedia Virtual'

Isidre Ribot Jiménez (iribotj@uoc.edu)
Jordi Prats Prat

- Objectiu
 - Introducció
 - El Campus Virtual del Graduat Multimedia a Distància
 - Elaboració del projecte
 - Col·leccions i serveis
 - Conclusions
-

Objectiu

L'objectiu del projecte que s'exposa es el de crear serveis bibliotecaris virtuals, per donar suport a l'activitat docent i acadèmica dels estudis del Graduat Multimèdia a Distància ofertats per la Fundació Politècnica de Catalunya (FPC) i la Universitat Oberta de Catalunya (UOC).

Introducció

La Fundació Politècnica de Catalunya (FPC) i la Universitat Oberta de Catalunya (UOC) han decidit portar a terme la titulació pròpia de "Graduat Multimèdia". Es tracta d'uns estudis universitaris en multimèdia innovadors tant pel que fa a la temàtica com per la metodologia de formació i avaluació, així com per la seva concepció progressiva de les diferents titulacions que s'atorguen.

Pel fet de tractar-se d'uns estudis universitaris que es desenvolupen de forma no presencial aprofitant les possibilitats que ofereixen les noves tecnologies de la informació i la comunicació - s'estudia des de casa mitjançant un ordinador amb connectat a Internet- aquests estudis estan oberts a totes aquelles persones que independentment del seu lloc de residència vulguin formar-se com a professionals qualificats en el sector de la indústria multimèdia, que siguin capaces de dirigir, realitzar i produir projectes en aquest emergent i potent sector.

Per aquest motiu s'han unit els esforços, d'una banda la UPC amb tot el seu cos docent i d'investigació i amb l'experiència d'oferir el Graduat Multimèdia de manera presencial ja des de dos anys enrera; d'altra, la UOC amb 5 anys d'experiència en formació a distància dins l'àmbit universitari i amb una metodologia i ús de les noves tecnologies contrastats pels seus més de 12.000 estudiants i premiada a nivell europeu.

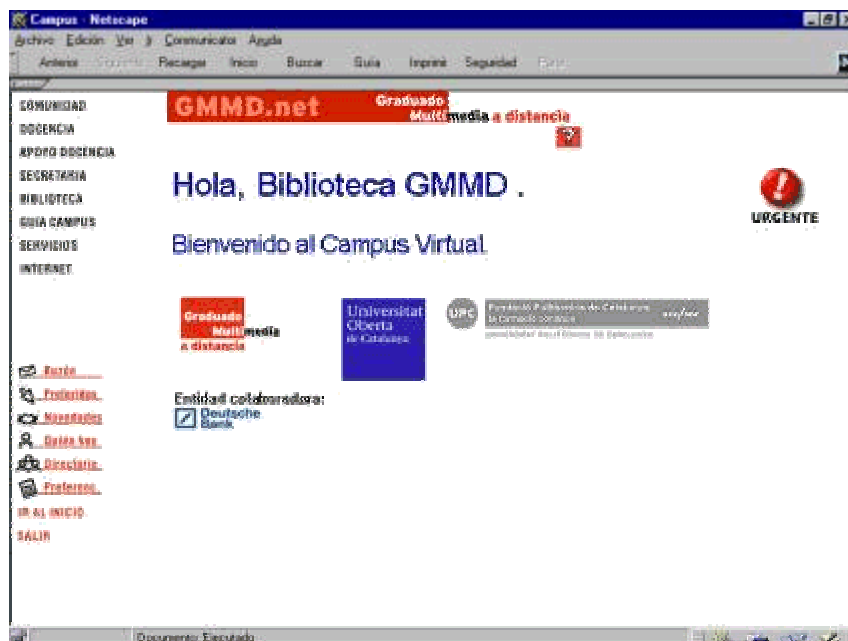
Aquest model d'estudis es basen en un sistema educatiu i de serveis muntats al voltant de l'anomenat Campus Virtual del Graduat Multimèdia a Distància, que es defineix tècnicament com una intranet associada a una base de dades, accessible per mitjà de diverses xarxes de

comunicacions (xarxa telefònica bàsica, xarxa digital de serveis integrats XDSI, Infovia, Anella Científica, Internet...) i permet la intercomunicació fàcil entre tots els membres de la comunitat d'estudiants així com la d'aquests amb tot l'ampli món exterior.

El Graduat Multimèdia a Distància, permet, i compta de fet, amb estudiants de procedència molt diversa, tant de l'Estat espanyol com de l'estranger.

La Biblioteca del Graduat Multimèdia a Distància forma part d'aquest Campus i està dissenyada perquè des de casa es pugui accedir directament al seu fons i a tota una sèrie de serveis propis de biblioteques universitàries. Es tracta d'una biblioteca sense parets, consultable des de qualsevol lloc del món i oberta les 24 hores del dia.

El Campus Virtual del Graduat Multimèdia a Distància

El Campus Virtual esdevé l'eina de comunicació entre els diferents membres de la comunitat virtual. Es la plataforma mitjançant la qual els estudiants es comuniquen amb els professors i tutors, així com la interfície d'accés a les col·leccions i serveis de la biblioteca.

Ahora és també l'eina que utilitzem els bibliotecaris per realitzar la gestió conjunta del projecte. L'accés a una única bústia de correu permet millorar l'eficàcia i la rapidesa en les respostes als nostres usuaris, codificant els missatges rebuts i enviats amb un codi de colors. Així mateix la plataforma Internet/Intranet ha permès també una millor repartiment de les tasques, aprofitant recursos ja existents a les dues universitats d'una forma totalment transparent pels usuaris.

El Campus Virtual es troba dividit en set grans apartats:

- *Comunidad:*
Accés a espais comuns per a tots els membres de la comunitat: cibercafé, fòrum de discussió, bústia d'anuncis compra/venta i bústia de suggeriments.
- *Docència:*
Accés a la informació de les assignatures. Aquest accés es personalitzat per cada un dels estudiants, en funció de les assignatures en que s'ha matriculat.

- *Secretaria:* Accés al Pla d'estudis, calendari acadèmic, informació sobre els tràmits administratius, consulta de l'expedient acadèmic i bústia d'avisos.
- *Biblioteca:* A partir d'aquí s'accedeix a les col·leccions i serveis de la Biblioteca, els quals comentarem més endavant.
- *Guia Campus:* Aquest apartat està destinat al cercador de pàgines del campus, un directori de bústies d'atenció, així com informació tècnica sobre el maquinari i el programari que cal tenir per poder treballar dins l'entorn del Campus Virtual.
- *Servicios:*
Serveis de financiació de matrícula o equipament, directori de centres de suport als quals ens podem dirigir per sol·licitar informació i botiga virtual.
- *Internet:*
Des d'aquí podem accedir a un directori de cercadors a Internet (cercadors de pàgines, programari, llistes de distribució, adreces de correu,...).

Permanentment tenim accés a la nostre bústia personal de correu (eina indispensable en la comunicació a través del campus), la bústia de novetats i un directori que ens informa en tot moment de qui hi ha connectat al Campus en aquest moment.

Elaboració del projecte

Per a la elaboració del projecte es va tenir en compte d'entrada la naturalesa dels usuaris potencials del servei. En aquest cas es tracta d'estudiants d'una titulació de primer cicle, els quals presumiblement treballen principalment amb la documentació aportada o recomanada pels seus professors i tutors en un entorn que d'entrada no els serà familiar.

Partint d'aquesta base, la selecció de serveis i col·leccions es va centrar molt en facilitar el màxim l'accés a la bibliografia recomanada i en donar una sèrie de serveis adreçats per una banda a agilitzar la comunicació entre els usuaris i la biblioteca a través del Campus Virtual, i per l'altre a satisfer les futures necessitats que poguessin tenir pel que fa l'accés a documents que estiguessin dipositats a qualsevol biblioteca del món (Servei d'Obtenció de Documents i Préstec Interbibliotecari). Lògicament aquest últim servei no té un ús encara molt extens, però es preveu que pot ser un dels més importants a mida que avancin els estudis, ja que potencialment està pensat per servir a l'usuari final qualsevol document que sol·liciti.

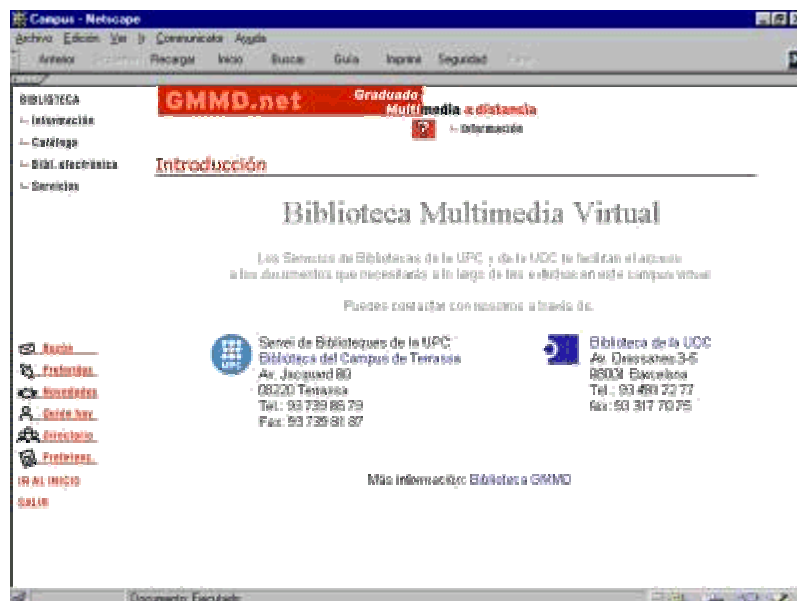
Així mateix, donada la dispersió geogràfica dels usuaris es va considerar necessari incloure també informació dels convenis signats amb altres universitats, amb l'objectiu de què els estudiants tinguessin a l'abast centres als quals dirigir-se personalment a consultar col·leccions bibliogràfiques relacionades amb els seus estudis i gaudir del servei de préstec de documents.

Pel que fa a la gestió de la bibliografia recomanada pel professorat del GMMD, es troba actualment dipositada a la Biblioteca del Centre de Suport del Barcelonès de la UOC. Es va optar per crear una base de dades única, que recollís aquesta bibliografia amb l'objectiu de permetre als estudiants saber quins són els llibres recomanats en una determinada assignatura a partir d'una única cerca, i que els permetés al mateix temps consultar el sumari i el resum de cadascun dels documents i demanar-ne el préstec a domicili mitjançant un formulari electrònic que genera un missatge de correu adreçat a la bústia de Biblioteca.

Malgrat que es troba també als catàlegs de les biblioteques de les dues universitats, es va optar també per crear una base de dades apart amb aquesta bibliografia, amb l'objectiu de permetre als estudiants saber quins són els llibres recomanats en una determinada assignatura i facilitar-ne després la sol·licitud en préstec a domicili.

Altres continguts de la biblioteca, com ara la 'Biblioteca electrònica' varen venir donats per la mateixa naturalesa del Campus Virtual. Els recursos disponibles a Internet son cada cop més abundants, i això ens va permetre de fer una selecció d'adreces web pertinents al Pla d'estudis del GMMD i que poguessin donar suport als usuaris a l'hora de resoldre consultes particulars. Per a la elaboració de la 'Biblioteca electrònica' es va partir dels reculls de recursos web que estan actualment disponibles a les biblioteques de la UOC i la UPC, i es va completar posteriorment amb els recursos aportats pels bibliotecaris coordinadors del projecte. Aquesta biblioteca electrònica, lluny de cercar una exhaustivitat en quant a recursos internet sobre multimèdia, pretén seleccionar aquells qualitativament més destacables, segons els continguts de les assignatures que s'imparteixen.

Col·leccions i serveis

L'accés a la biblioteca es pot fer ja des de la pàgina principal del Campus, ja que es un dels enllaços que apareix en el menú principal. Quan es va fer la primera planificació, ja es va tenir en compte que caldria partir d'una estructura molt simple i fàcil de consultar, que permetés més endavant anar ampliant l'oferta de serveis, a mida que els estudis anessin evolucionant i els usuaris agafessin experiència en el maneig del campus.

Així doncs es va partir de quatre apartats que engloben els paquet inicial de serveis:

'Información'

Presentació de les dues biblioteques universitàries que treballen conjuntament - Biblioteques de la UPC i Biblioteca de la UOC- en el desenvolupament dels diferents serveis bibliotecaris que ofereix la Biblioteca del GMMD.

Es dona accés a les bústies de correu electrònic de contacte de cadascuna de les institucions, així com de la ubicació física de les seus que fan de coordinadores del projecte comú.

'Catálogo'

Accés a la base de dades amb la bibliografia recomanada de cadascuna de les assignatures, on a més de la descripció bibliogràfica, els estudiants tenen la possibilitat de consultar el sumari de cada un dels documents i demanar aquests documents en préstec a domicili o fer-ne la reserva. (Més endavant, en l'apartat de "Servicios" s'explica el funcionament del préstec a domicili).

En aquesta àrea també es dona accés al catàleg col·lectiu de les biblioteques de la UPC i al catàleg de la biblioteca de la UOC, a més d'una selecció d'altres catàlegs de diferents àmbits geogràfics: Catàleg Col·lectiu de les Universitats de Catalunya (CCUC), catàlegs de les biblioteques del CSIC, catàlegs de les diferents biblioteques universitàries de l'Estat, així com a tota una sèrie d'enllaços a catàlegs de diferents institucions a l'estranger.

'Biblioteca electrònica'

Selecció de recursos disponibles a Internet que tenen relació amb les diferents assignatures que conformen el Graduat Multimèdia i que serveixen com a complement de les necessitats formatives dels alumnes.

Aquesta secció està organitzada pels següents subapartats:

- **'Referència'**

L'objectiu d'aquest apartat es el d'oferir una sèrie de recursos Internet que puguin satisfer consultes ràpides i puntuals dels estudiants i professors. Hi podem trobar diccionaris de la llengua, diccionaris especialitzats, bases de dades de normes tècniques, bases de dades de patents, vocabularis, bases de dades de tesis doctorals,....

- **'Revistas electròniques'**

Les revistes electròniques a les que els membres del GMMD hi podien tenir accés eren, per una banda, les que es poden trobar gratuïtament a Internet, i també les que formen part de la Biblioteca Digital de Catalunya (projecte liderat pel Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya). D'aquestes se'n va fer una tria en funció de les especialitats pròpies del Graduat, i es varen distribuir per matèries, per tal de facilitar-ne l'accés.

- **'Miscelànea'**

Recull d'adreces Internet dins d'àmbits molt diversos: projectes europeus, reculls d'articles relacionats amb l'àmbit multimèdia, organismes i associacions professionals, etc.

- **'Buscar en la biblioteca electrònica'**

Totes les URL que es troben distribuïts en els subapartats abans mencionats, estan també integrats dins d'una base de dades, la qual permet realitzar cerques per paraula clau, per matèries, o per les adreces directament relacionades a alguna de les assignatures que s'imparteixen en el Graduat.

- **'COW: COmparte tu Web'**

Espai que permet recollir mitjançant un aplicatiu que classifica de forma automàtica en grans àrees temàtiques relacionades amb el món multimèdia, els diferents recursos electrònics que els estudiants coneixen o que troben a Internet i que consideren prou interessants com per compartir-los i posar-los a disposició de la resta d'estudiants mitjançant aquest espai.

Serveis

Apartat que aglutina els diferents serveis propis de qualsevol biblioteca universitària, amb l'afegit d'alguns propis de la Biblioteca del GMMD pel fet de tractar-se d'una biblioteca virtual, sense un espai físic concret i localitzat, i amb estudiants de procedència molt diverses.

- **'Préstamo i préstamo de la bibliografía recomendada a domicilio'**

Donada la dispersió geogràfica dels estudiants als quals la biblioteca ha de donar servei, el préstec s'ha hagut de desglossar en 2 apartats.

Per una banda, s'ofereix als estudiants la possibilitat de treure i tornar documents a les biblioteques de la UPC i de la UOC de forma presencial, així com amb tota la resta de biblioteques universitàries amb les quals existeix un conveni de col·laboració (UB, UdG, UIB, UdL, URV i UCM).

D'aquest fet en poden treure profit bàsicament els estudiants catalans i els de la Comunitat de Madrid.

Per tal de subsanar aquest desavantatge que presenten els estudiants de la resta de l'Estat i de l'estranger respecte a aquests estudiants, s'ha creat l'opció dels enviaments de totes les col·leccions disponibles tant a la biblioteca de la UOC com a les de la UPC, a domicili, independentment del lloc de residència, la qual cosa permet que aquests estudiants puguin consultar tota aquella documentació -ja es tracti de material en suport paper, o disquets, o CD-ROM - que els hi sigui útil per al bon desenvolupament de les seves activitats acadèmiques.

D'aquest servei es beneficien tots els estudiants, però només es subvenciona per part de la Biblioteca del GMMD l'anada dels documents al seu domicili a aquells estudiants que no tenen cap altra possibilitat per accedir a aquest material. La tornada d'aquests documents són a càrrec de l'estudiant.

- **'Servicio de obtención de documentos y préstamo interbibliotecario'**

Aquest servei complementa al servei de préstec, i a l'igual que qualsevol altra biblioteca universitària, la seva funció es fer arribar a l'usuari aquells articles de revistes que necessita -per transmissió electrònica directament a la bústia de correu de l'estudiant que ha fet la petició- o aquells llibres que no es troben a la biblioteca del GMMD.

- **'Convenios con bibliotecas universitarias'**

Tal com es comentava en els apartats de "Préstamo" i "Préstamo de la bibliografía recomendada a domicilio" existeixen una sèrie de convenis amb la Universitat de Barcelona (UB), la Universitat de Girona (UdL), la Universitat de les Illes Balears (UIB), la Universitat Rovira i Virgili (URV) i la Universidad Complutense de Madrid (UCM), la qual cosa permet als estudiants i professors del GMMD accedir a aquestes biblioteques i sol·licitar documents en préstec com si fossin usuaris propis d'aquestes universitats, però amb uns privilegis en quant al nombre de documents i de dies de préstec que va en funció de cada institució.

- **'Información bibliográfica'**

Mitjançant un formulari predeterminat que genera un missatge de correu electrònic adreçat a la Biblioteca del GMMD, els estudiants poden transmetre les seves consultes i dubtes sobre qualsevol dels aspectes relacionats amb la Biblioteca: cerques bibliogràfiques, cerques a Internet, informació sobre els serveis de la Biblioteca del GMMD, etc.

- **'Servicio de noticias'**

Tres cops per setmana s'envien als membres de la comunitat un recull de notícies del sector del multimèdia mitjançant les bústies de correu.

Conclusions

L'ús de les eines i serveis que ens proporciona actualment Internet ha estat un factor determinant a l'hora d'elaborar el projecte conjunt entre ambdues universitats, ja que ha permès l'adaptació fàcil recursos ja existents tant a les biblioteques de la UOC com a les de la UPC.

El treball conjunt del personal bibliotecari s'ha vist facilitat pel fet d'accedir a una plataforma comuna (el Campus Virtual) i compartir-ne els recursos.

La posada en marxa dels diferents serveis de forma esglaonada ha permès la millor assimilació per part de la comunitat del GMMD.